

Tas Latweeschu draugs.

1843. 30 Dezember.

52^{tra} lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Wirtemberges walsts, Wahzsemme. Tanni mallà irr pilssehta, Ludwigsburg wahrda. Tur sehdeja ne fenn labba teesa birgeru libds ar daschu sweschu wihru pee trakteera galda, un ehde asaidu. Sarunnajahs pahr daschadahm leetahm, kamehr beidsobt weens no pilssehtas eedshwotajeem wezzu selta naudas gabbalu is, nehme no maffa, to uesteje par rettu, uslikke us telleki un ta teem zitteem kungeem pafneedse, rahdidams. Sarunnajahs pahr teem kehnineem, kas wezzos laikos tahdu selta naudu likkuschi kalt, un arri pahr to semmi, tur tee waldujuschi. Ya to staryu wiffi weesi to selta gabbalu paschu gluschi bija aismiruschi, kamehr tas, kam ta nauda peederreja, sew to isluhdse atpakkat. Bet ah! tur nu bija palizzis? Ikkarram gan bijis rohkà, bet nu ne weens ne sinnaja, kas to panchmis. Wiffi palikke nemeerigt, zits zittam usflattija, un luhf, weens no teem swescheem ne weenam wairs ne flattija azzis, un palikke itt bahs; jo zitti jau bija nospreeduschi, karram weesam, kas pee galda, ismekleht kabbarus un maffu. Paschà laikà eenahje trakteera fullainis istabà, atnesse to selta gabbalu, stahstidams, ka namma meita, tohs tellekus keshi flallojoh, us telleki to effohr atradduse. Uk, tà wiffi weesi preezajahs, bek wiffwairak tas sweschajis, pahr kurru tee zitti sawà firbi jau launu bija dohmajusch; tas zehlahs un saz zija: »mihli kungi, to preeku es ne spehju isteikt, kas man pahr to, ka ta selta nauda atraddusees; jo sinnajt, man arri tahds pats gabbals maffà; ne zittas selta naudas starpà, bet tik stary sudraba naudas. Kungam piriht to preeku pahr wianna rettu selta gabbalu ne gribbeju pamasinajt, tapeh; ne stahstiju, ka man tahds pats arri keshà; un nu man tas driht par leelu nelaini buhtu isdeweess, ja fullainis un meita schinni nammà ne buhtu ustizzami laudis bijusch. Bet us tahdu wihri esmu pats pee dshwojis, zik lehti zilwekam launas dohmas pahr zitteem warr us nahkt, kad schee arri Deews sinn zik beswainigi.

Is Sprantschu semmes. Turwu pee Mohrs-pilssehtas lifke weens ffolhas-preekschnecks. Zahn wahrda, nu patt sew jaunu nammu ustaisiht, kas arri libds Stai Dezember tik tahl bija gattaws, ka pulksten 2 peh; puffedeenas, jau sahje spahru schlehrschus uslikke. Bet luhf, nams ne bija ar wahadnigu sinu buhwehts; muhri, no schlehrscheem spaiditi, fageue druppu druppös un 13 strahdneekus aisbehre, kas zitti bija muhrneek, zitti cimnermanni. Utkrehe libds 1000 wihri no mallu mallahm, gribbedami glahbr, bet laut gan wiffi lohpa ne apnikluschi libds pulksten 2 nakri pub

lejahs, gruüschus nest pee mallas, tarfchu tikween ohtrâ deenâ, kad atkal dauds stuns das no weetas bija strahdajuschi, isbewahs, to pehdigu, prohti: desmitu, lihki iskas fih. Trihs wihri tikke gan dshwi isglahbti, bet irr neganti fahisti. No teem mirros neem 5 bija seewas wihri, kam arri lihds 20 masi fihki behni palikke pakka. Kurfch zilweks fawas affaras warreja waldbht, tohs desmit lihkus redsoht, weenu ohtram blak kam gullam laukâ, un to pulku atraitnu un bahriau, tehwu un mahtu, brachtu un mahsu stahwam apfahret, kas scheinlojahs un raudaja! Un turklast wehl atskanneja to treiju isglahbtu wihru waimanas, kas gauschi fahisti leelas fahpes zeete. Wiini wiffi trihs tik wahji, ka dokteri teiz, ka gan dshwotaji ne buhs.

U s i a.

Trefchapadesmita sinna.

(Tahs ihsas sinnas par muhsu pasauli jeb semmi 66tajs gabbals.)

Wehl par Turku Ustiu. Schè daschadi semmes-gabbali. Tee irr: Mas-Asia, Natolia jeb Lewante, Siria, Palestina jeb Juhdu-semme, Mesopotamia, Armenia, Turku Jurjeru-semme un Kurdistana. — Mas-Asia, Natolia jeb Lewante. Ar scheem trim wahrdeem weenu semmes-gabbalu nosauz un schis irr tas, kas tas wiffu-tuwajs pee Eiropas. Schis semmes-gabbals irr puff-falla. Tas irr tik leels, ka Wahj-semme. Wezzu-wezods laikos tas pars ta, ka wiffa Turku Eiropa, bij Greekeru-semme. Tanni laikâ schè pulks tauschu dshwoja un wiffem bij labba istikschana. Pilssehti bij leeli un baggari un brangi. Augstas Koplâs gudri wihri jaunektus mahzija. Schè tas ta pat bij, ka 53schâ gabala par Eiropas Turku-semmi fahzihst; bet schè arri ta pat notikka, ka tur: papreeschu nahja Keemeri un panehma to semmi, un pehz nahje Turki. Schinni semmè, kas tak tohti augliga un jauka, taggad dauds widdurschi, kas pa wiffam tukfschi, un kur fahdi zilweki dshwo, tur tee dshwo fliktâs ehkâs un irr tohti nabbagi. Leelu pilssehtu schè taggad mas. No dascheem wezzeem brangeem pilssehteem taggad zittu ne reds, ka tik fakrittuschus muhrus, un kur daschods tahdods laudis wehl miht, tur tee fliktâs butkâs dshwo. — Pilssehti, kas schinni laikâ schè wehl irr un kas wehrâ leekami, irr schee: Konstantinopolei pretti, un itt ka ahripilssehts tai paschai, irr Skutari, ar 33,000 eedshwotajeem. Schè Konstantinopoles Turki labprahst fawus mirronus apglabba, un tapehz, ka winneem wezza fluddinaschana, ka weenreisi winnus atkal no Eiropas isdshs, un ka wiini ne grihb, lai winnu mirroni tur paleek, fur netizigi (jo ta wiini wiffus sauz, kam winnu tiziba nam) dshwo. Bursa, ar 50,000 laudim, pabriku pilssehts. Smirna, tas leelafajs. Schè wairak nè ka 100,000, un wifadu tauru laudis dshwo: Turki, Schihdi, Greekeri, arri Englenderi, Prantschi, Wahzeeschchi, un tas tapehz ta, ka schè leela juhras-andele ar wiffadahm Eiropas semmehm irr. Schis pilssehts Jahna Parahdischanas grahmarâ 1mâ nodakkâ 11tâ perscha un 2trâ nodakkâ 8tâ perschâ un zittur wehl peeminnehts. Arri zitti pilssehti, kurreu wahrdi Deewa rakstods stahw, schinni semmes-gabbalâ jeb wehl irr atrohdami, jeb irr bijuschi: ka Ewesus, Pergamus, Tarsus. — Pee Mas-Asias, Natolias jeb Lewantes rri fahdas juhras-fallas peeder: Zi pere, 24 lauka-juhdsu leela, ar 10 un kas sim

20,000 eedſihwotajeem, Falmaina, bet arri augliga. Rohdus, 21 lauka-juhdsu leelumâ un arri augliga; lauschu ffaits 20,000. Pee pilsfehsta, fo arri Rohdus fauz, wezzôs laifôs, tur fur ſcha pilsfehsta juhreas-ohsta, wihrs, no warra taifihst, 70 ohleſſchu garumâ, kahjas isplehtis ſtahweja, un tâ bij likts, ka fuggeem, kas ohstâ gribbeja eebraukt, zaur kahju-starpu bij zauri jabrauz. Scho wihru fauja par Rohdus Kolofu. (Kolofu fauz karru tohti leelu bildi.) Pee weenas ſemmes-trihjeschanas tas apgahsahs un ſaluhſa. Sakka, ka 900 kameetu waijadſeja, to warru prohjam aiswest. Patmos gan maſa falla, bet tapehz peeminnama, ka ſtahſta, Apustulis Jahnis ſchê kahdu laiku zeetumneeks effohst dſihwojis, un ka ſchê tas bijis, kur wiannam ta ſwehta parahdiſchana notikkuſi, par fo wianna parahdiſchanas grammatâ rakſihſes. Schahs un daſchas zittas fallas wehl, ſas ſchê atrohnamas, irr gan drihs wiſſas tohti jaukas un augligas. Laudis, ſas tur wirſû dſihwo, irr maſ zitti, ne kâ Greekeri.g.

Luhgſchana, wezzu gaddu pabeidsoht.

Kungs, Deews, debbefu Tehws! Tewim pateizam no wiſſas dwehſeles, no wiſſa prahta un no wiſſa ſpehka par wiſſu, fo tu mums ſchinni pagahjuschâ gaddâ atkal lizzis peedſihwoht. Ak, tawa laipniba un ſchehlaſtiba irr beſgalla-leela, ka tu muhs nezeenigus effi paneſſis un lihds ſchim taupijis, mums ne maſadams pehz muhsu grehku nopelna. Ak Tehws! pazeetees arri wehl us preekſchu ar mums wahneekcem un ſtahwi mums klaht, ka ne klupam atkal dſikli grehku peklê eekſchâ. Ak dohd, ka wiſſâ ſpehka ſawemnamees, to wezzu kuhribas rangu no ſawas ſirds tihriht ahra, nolikt wiſſus tumſibas darbus un apwilkt tahs gairchibas un eerohſchus, ka mehſ warretum itt kâ deenâ gohdigi ſtaigah! Ak, mahzi, mahzi muhs muhsu deenas tâ ſtaht, ka mehſ gudru ſirdi dabbujam! Dohd mums tahdu ſirdi, ſas meeriga ar wiſſu to, fo tu pehz ſawa ne-iedibbinajama, bet tomehr allasch ſchehliga prahta mums peefuhſiſi. Wahr wiſſahm leetahm luhdsamees tahs dwehſeles mantas, to tizzibu. Ak uſturri eekſch mums tawa wahrda gairchumu un dohd, ka pee ta ween turramees tâpat labbâ, kâ arri launâ deenâ. — Ak, dohd, ka pee tewis meeru un palihdsibu atrohdam katra waijadſibâ, — ne leedſees muhs paſlauſiht, kad tewis gauſchi luhdsam; atwerr tu muhsu garra azzis un prahtu, ka mehſ ne fo ne luhdsam, ſas mums warretu isdohſtees par ſlahdi pee meefas un wiſſwairak pee dwehſeles! Ak Tehws, beſ kuerâ ſinnas ne weens ſwirbul no jumta ne kriht, dohd, ka arri mehſ no tawas ſchehlaſtibas ne iſkrihtam ne weenu azzumirkli. Waddi, ak waddi muhs pa to zellu, ſas tewim labbi patihk. — Kungs Jeſus! Tu tu muhsu meefas un dwehſeles ahſte, ak ne atkapp no mums un waldi un ganni jo prohjam muhsu dwehſeles us tawahm baggatahm gannibahm, un uſturri tahs pee tahs ihſtenas pateefibas, un gallâ, kad muhsu pehbeja ſtundina peeseet, no ſchihſ paſaules ſchêirtees, tad eewaddi muhs tai jaukâ meera, weetina, fo tu mums tur fataiſijis. Bet kamehr mehſ wehl ſchê mihtam grehka paſaulê, tamehr ne atrauj no muhsu dwehſelehm to jauku meeru, fo ta paſaule ne warr eedoh. — Swehtais Gars, tu paligs gahrds, ak eededsini muhsu ſirdis to karſtu leefminu, ka tahs eedeggahs us to, dſihſtees pehz ta deewiſchliga labbuma, ſas ir muhschibâ augtus neſſihſ, un apgairſino muhsu garra azzis tâ, ka mehſ tohs ſwehtus Deewa wahrduſ ween

usnemmam sewim par kahju = spihbekli un par gaischumu us wisseem saweem zelkeem. Ak swehta Trihsweeniba, wissu warrenajs Deems, ak nogrees no mums wissas breefmas tanni jaunâ gaddâ un ne atrauj ne kad, ak, ne kad no mums tawu shehlastibu un palihdsibu. Ak, effi shehligis wissâs leetâs! Amen. — s — n.

Seemas swehtkôs.

Meld. Nu tohpi lihgfma, dseed' un deij 2c.

1. Schi deena wisseem Kristiteem
Irr tohti wehrta deena!
San dahrgaka preeksch zilwekeem.
Naw zitta wairs ne weena.
Jo atnahze tas Pestitajs,
Tas zilweku aplaimotajs,
Kas pirmôs laikôs sohlhts.
2. Naw pasaulê wehl bijis kahds,
Neds arri kad atraffees,
Kas buhtu gudrs un spehlâ tahds,
Kam buhtu tas isdeweek:
To leelu laimi apbrishnoht
Un pilnigi to apluhkoht,
Ko Jesus mums atnesse.
3. Kur palikke ta tumfiba,
Kas laudim azzis sehje?
Un wissa mahnu-tizziba,
Kas apstulbuschus rehje?
Kâ migla tahs isputteja,
Kad Jesus saul' atspihdeja,
Kas dshwibu atnesse.
4. Schis debbes Rehninsch nahze schê,
Kâ brahlis pee mums mahjoht;
To ne pahrspehje pasaulê,
Woi labb' jeb kauni klahjoht,
Atkahpt no ta, ko usnehmees,
Preeksch zilwekeem schê puhletees
Un laimi teem sagahdaht.
5. Tu nabbadfin, kam stumjas ween
To firdi ehd un beede,
Ko weenumehr — lihds patt scho deen'
Grubts frusts un truhkums speede,
Usskatti jel scho Rehninu,
Kas nahzis tew par glahbeju, —
Tas, teescham! tew' atpestihs.
6. Winsch pats par brahlî dewees tew
Un baudij's tawu nastu,
Ka, behdas sajusdams pee sew,
Tu pazeestees saprastu,
To gruhstumu usluhkodams,
Kas winnam bija pazeeschams,
Kaut bija Wissu-tainais.
7. Un tu, kam firds irr wehliga
Vehz augstahm leetahm dshitees,
Kas sawu brahlî nizzina
Un ne grihb' ar to phtees,
Eij mahzitees pasemmibu
Pee scho wissleelu Rehninu,
Kas fillitê eegullees.
8. Ne farauj peeri, ne kaunees,
Pee winna silles mestees
Un pasemmigi peeluhgtees, —
Jo tâ ween tew warr westees
No tumfîb's saitehm walkâ titt,
Pee gaismas kluht — un tad palikt
Par debbes-mantineeku.
9. Ta dehl lai to neleetbu
Un wissas grehku saites
Ne turrâm par eeraddumu,
Jo tahs irr tahdas kaites,
Kas dwehfeli nowahrdsina,
To lihds ar meesu samaita
Un eegrushsch pohsta peklê.
10. Ak, steigstmees nu prezjigi
Pee Jesus silles klachtu,
Un swehresim weenprachtigi
Ar atjaanotu prachtu,
Tâ dshwoht, kâ Winsch dshwojis,
To mihtoht, ko Winsch mihlojis,
Tad mums arr' laime aufihs. U. L.

(Preekschajâ lappâ driffketajs missejahs, driffkes lifdams tâ, itt kâ stahstidams, ka 48tai lappai pawaddons no wessela bohgena, un luhp, winnam wajabseja fluddinacht, ka 50tai lappai pawaddons no puss-bohgena. — 51mai un 52trai lappai pawaddons no wessela bohgena, kur atrohdaht: I. Pamahzischana, wezzu gaddu pabeidsjoht. II. Pahr laulsbu. III. Kâ ja atbild us 37tu lihds 42tru jautaschannu.)

Wibne driffekt. No Wibnemmes General-aubhvernementes puffed: Dr. G. H. Waplesky.

Latweeschu drauga

p a w a d d o n s

pee № 51 un 52.

23 un 30 Dezember 1843.

Pamahzischana wezzu gaddu beidsobt.

Wezs gads beidsahs un jaunais eesahkaps!« Tà dšird taudis runnajam pa mallu mallahm. Un bes tam, bes scheem wahrdeem, daschs nopuhshahs un fakka: »kaut Deews dohtu, ka tas jaunais gads buhtu labbaks, ne kà schis wezzais.« Zits atkal: »Ja ne labbaks, tad lai tak tahds pats irr, kà schis.« Wehl zits fakka: »Ne warru sawu Deewu smahdeht, man gan lihds schim labbi klahjees; kad wehl us preekfchu tà pat eet, tad man irr deesgan.« Un wehl zits eesauzahs tà: »Ak, ko es esmu isredsejis un iszeetis lihds schim! Lai Deews man wairs ne dohd' tahdas mohkas redseht un zeest! Labbak lai gals noht, ne kà tahda ruhka dšihwoschana!« — Tà nu gan zilweki wehl dauds un daschadi baschijahs un waid! Un teescham wiina tà ne waidetu, kad saprastu lihds ar Pahwilu tà fazzijt: »Ak dšikkums tahs baggatibas un gudribas un Deewa atsichanas: Zit ne-ismannijamos irr wiina teefas, un ne-isdibbinajami wiina zekti! Zo kureschs irr pasinnis ta Kunga prahtu? Jeb kureschs irr bijis wiina padohma-dewejs?« (Reem. 11, 33. 34.) Lautiai! ko gan mehš semmes pihtes warram spreest pahfawceem listeneem? Ko mehš prohtam un sinnam? Tas wišs irr neeks un no sewis un ar sawu spehku mehš ne spehjam itt ne neeka isprast. — Tu, kas wehlejees: kaut tas jaunais gads buhtu labbaks, ne kà schis wezs, — woi pats schohs wahrdušs arr' faprohti un sinni ko fakki? Ka deht tad schis wezzais gads tew ne bija patihkams? Laikam gan kas truhke? Un schis truhkums gan bij' pee meefas. Woi ne tà? Lai gan tewim peetruhke barriba, apgehrbs, wesseliba un zittas tahdas leetas, kas pee meefas wajaga. Sinnams, gruht gan, kad ko truhkst, ja pateefi truhkst. Irr zilweki pasaulé, kas arr' suhdshahs pahf truhkumu, un prohti: pahf tahdu truhkumu, ka tee ne warr un ne spehji wiffu to isdarriht un eemantohf, kas wiina kahrai meefai patihk, un kas ne apzerre tohs Deewa wahrdušs, kas fakka: »Kad mums sawa barriba un apgehrbs, tad lai mums peeteek.« (1 Tim. 6, 8.) Dascham schahs leetas papilnam pee rohkas, un wiensch tomehr baschijahs un suhdshahs, ka driht buhschoht truhkums klahf, un ne sinnohf, kà riht' buhschoht zauri wilktees. Ak draugs, no schahm behdahm israhptees Pestitajs pats tewim dohd labbu padohmu, kad wiensch fakka: »Jums ne buhs suhditees un fazzijt: ko mehš ehdisim, jeb ko mehš dserfim, jeb ar ko mehš gehrbimees? Zo pehji tahdahm leetahm tee pagani dsennahs. Zuhfu Tehws, kas debbestis, sinn, ka jums wiffas schahs leetas wajaga. Bet dsenneetes papreekfchu pehji Deewa walstibas un pehji wiina taisnibas; tad jums wiffas schahs leetas taps peemestas.« (Matt. 6, 31—33.) Luhl', kur nu wairs labbaku un jaukaku padohmu warram dabbuht pahf scho? — Wiensch fakka, lai tik mehš dsennotees pehji Deewa walstibas un taisnibas, tad jau wiffas leetas mums nahfshohf rohka, bes leekahm ruhpehm un behdahm. Strahda, zilweks, sawu darbu, ko Deews tew leek faitkt, strahda to tikfuschi un no teefas, kà pee

nahkafs, fa tawa firbs ne fo taunu ne warr pahrmest, fa tu ar wiltu un blehdsibu buhtu strahdajis, tad redsefi, fa tew fawa maife un apgehrbs ne kad ne peetruhks. Ne bai-dees wis un ne fakki: »kas to warr galwoht, fa ta buhs? Redsi, Deews pats to tew galwo un peefakka un winsch sawu wahrdu un sohlischanu ta zeeti apleezina, fazzidams: »Debbefs un semme suddihs, bet manni wahrdi ne suhd.« (Luhf. 21, 33.) Ko nu dohma, draugs? Woi pa reisi gaudees? Ra rahdafs, tad tas truhkums tewim ihsteni naw wis pee laizigahm leetahm, pee meefas waijadsihahm, bet pee garrigahm leetahm, pee dwehseles. Jo ja tu dsihtohs pehz Deewa walstibas un winna taifnibas, tad tu no teefas ne smahdetu wis Deewa zeltus un ne suhdsetohs pahr sliktu gaddu. Un ja schis truhkums tewim, un tu ne luhdsees Deewu ta: »Kungs, mahzi manni darriht pehz tawa prahta.« (Dahw. ds. 143, 10.) tad pa walti tu wehlejees fewim labbaku laimi us jaunu gaddu. Bes Deewabihjaschanas, kurrat ween irr ta apsohlischanu wissa labba, bes tahs ne fo labbu ne panahkfi. Un tad warr gan fazzih, fa tu bes wainas to wezzu gaddu brahke, kur tak pats effi brahkejams. Tu wehlees, bet pats ne sinni fo. Tu apsuhsu Deewu, tahbus weltus wahrbus runnadams un tur flah, ne apdohmadams, fa Deewa wahrdi fakka: »Par ikkatru weltu wahrdu, fo tee zilweki runna, teem buhs atbildeschanu doht sohda-deena.« (Matt. 12, 36.) Un ta walti runnadams, tu taunu preeksch-sihmi doht zitteem, ihpafchi, ja tewim jau firma galwina, tad jaunaki no tewis klauhafhs un taweem wahrdeem pakkat runna. Ta deht tewim gan labbak peekristu fazzih ta: »Kungs, pazeetees jel ar manni grehzi-neeku, ne eij ar manni sohda, bet lohzi mannu firbi un prahtu us preeksch-deenahm ta, fa es faprohtu un spehju ta dsihwoht un darriht, fa tawi wahrdi manni mahza. Ne pee minni mannas pahrkahpschanas, ar fo lihds schim prett tewi esimu grubti noseedsees un raddi eeksch mannim schlihtu firbi un arjauno pastahwigu garru eeksch mannas dwehseles, kas to ween eekahro un darra, kas tewim labbi patihk. Un lai Jesus fals das mahzibas manni ganna us sahtainahm gannibahm un wadda pee ta uhdens-awota, kas werd us muhschigu dsihwofchanu un dsiffina wissas mannas dwehseles flahpes. Wissas zittas leetas, Teshws, paleek arri tawa sinnaschanu un tu jo man gan ne leegfi wissu, kas man waijaga sawu meefu un dsihwibu usturreht, jo tew ween ta gudriba irr, sinnaht, kas mums waijadsihs un derrigs.« — Luhf, kad ta buhfi Deewam node-wees, tad ar meerigu un drohschu prahtu eefi pretti jaunam gaddam, dohmadams un tizzedams: »Kas man labs un derrigs buhs, to jau mihtais Deews man dohs!«

Tu atkal, kas fakki: »ja ne labbaks, tas jaunais gads, tad lai jel tahds pats irr, fa schis.« Woi tu arri apdohma, fo fakki? Woi tew jau ta ihstena gudriba irr, sinnaht, fa schis wezs gads irr bijis tewim ihsti derrigs un fa tas jaunais, ja ne labbaks, tad jel tahds pats tewim derrehs un buhs par labbu? Ak, draugs, apdohma pats, fo wehlees! Ne dohma ween us sawu meefu un meefas waijadsihu, bet jo wairak un pahr wissahm leetahm us to, kas tawai dwehselei derr. Ja tu nu schinni wezza gadda buhtu dsihwojis ta, itt fa tew dwehseles ne buhtu, kad tu buhtu pehz fawa meefas prahta un tik pah to ween ruhpejees, sawu meefu barroht un gehrbt, wai Deewin! — tad jau tu sawu nelaimi fewim wehli, luhgdamees, ja tewim ne labbak isdohdahs pehz tawahm meefigahm wehleschanahm, tad lai tak ta pat, fa lihds schim! Zilweks, apstahjees drufsin sawa zelta un apdohmajees, kur tu effi un kurp taws zelsch tewi aiswedd?

Ja pats to ne prohti ischêirt, tad mekle to ihstenu padohmu tur, fur tas ja-mekle, prohti: Deewa wahrda. Tas tawas azzis atskaidrohs un to miglu no tawas preekschas aisdshs, ka tu eeraudisfi, fur effi. Un ja atrohdées pee bedres mallas, tad — luhdsams! — ne eij ne weenu sohli tablak, ka ne eekriht tur eekschâ; bet zeppuri no nehmis, mettees tur pat zellâs un, rohkas pajehlis, luhdsées: »Kungs Deews! tu effi gudraks par wissu, ne ko es grehzineeks spehju dohmaht un faprast! tawa laipniba un shehlastiba irr besgalla leela, ar ko tu manni grehzineeku lihds schim effi-schehlojis un ne sohdijs pehz manna nopelna. Muhscham tewim par to pateikschu un tewi flaweschu! Tad nu arri luhdsôhs: israuj mannas kahjas no ta pohsta, kurrâ tahs irr eestiggufchas un palihdsi man nespehjneekam tik tanni zellâ, kas aisdwedd us muhschigu dsihwofchanu. Kungs Jesus! Schêihsti manni no manneem noseegumeem ar tawahm schêihstahm affintim, ko mannis deht effi islehtis un apgehri un ispuscho manni ar tawu taisnibu, ka es tâ zaur tewi taisnohts ar meerigu un preezigu firbi warru to jaunu gabbu usnemt un jo prohjam tewim ween kalpohst skaidrà firds weenteesiba, kas tu dsihwo un waldi ar to Teshwu un swehtu Garru muhschigi muhscham. — Mannas deenas un liktens, Teshist, lai paleek tawâ gudrà sianâ un dohdi man tahdu prahtu, kas wissu, ko tu man peeschêirsi, meerigi un tewim padewigi fanemim un ne klausa wis sawai meefigai gribbeschanai, bet tawam swehtam padohmam, kas ne ko mannim ne peesubtshs par pohstu, bet par peeaugfchanu tawâ atsibfchanâ un swehtâ gudribâ!«

Tu, kas effi meerigs ar to, kâ tew lihds schim klahsees, un kas us preekschu tahdu paschu labbumu wehlees, tu gan rahdees kâ meerigs un pateizigs zilweks. Ja tew pee tahdas wehleefchanahs arri tas dahrgais firds meers irr klahst, tas meers, ko pasaula ne warr doht, tad tu gan laimigs un labbaku laimi, teescham, arri us preekschu ne warri wehletees. Bet ja wiss tas labbums tewim tik ween irr no ahrenes, pee tawas meefas ween, un kad tur klahst tawa dwehfele palikkuse tufschâ un kaila no wissa labbuma, tad aplam ne atraddisi tahdu beedri, kas sawu laimi ar tawu mainitu. Jo »ko tas zilwekam palihds, kad winsch wissu pasauli samanto un tam tomehr sawa dwehfele suhd?« (Matt. 16, 26.) Apdohma to wissu, draugs, labbi kreeti un mekle padohmu pee ta newiltiga Deewa wahrda un tad wehlees sawu laimi us preekschu. Pateiz Deewam par to, ka winsch tik ilgi ar tewim pajetees un tad luhds winnu, luhds ar farstahm affarahm, ka winsch us preekschu tewim palihds augt un pee-augt tanni gudribâ, kas preeksch Deewa derr. Ne raksti winnam preekschâ, kâ lai winsch tewi wadda, bet luhdsées, lai winsch wadda pehz sawa padohma un prahta, jo winna padohms irr tas wissu-gudrakais un winna prahts eet us to, ka wissi zilwek tiktu isglahtbi un dabbutu to pateesibu atsicht.

Bet — kâ tad tas ar tewi stahw, kas tu kleebs un waimanna: »Ak, ko es esmu isredsejis un iszeetis lihds schim! Lai Deews man wairs ne dohd tahdas mohkas redseht un zeest! Labbak lai gals nahk, ne kâ tahda ruhka dsihwofchana!« Nu, nu, ne brehz tik tohti! Kas sinn, woi tik ween zeefchanas effi pelnijs. Redf, kahds swehts un taisns bija mihiajs Pestitajs, un kad winsch beswainigi zeete; tad winsch sawas mohkas nesse kluffâ garrâ; winsch »ne atdarrija sawu mutti, itt kâ jehrs, kas pee kaufchanas teek wests, un kâ aws, kas kluffu paleek preeksch sawa zirpeja, tâpat winsch ne atdarrija sawu mutti.« (Es. 53, 8.) Lufk, newainigs tâ zeefsch, un tu, kas laikam

lihdſ azzim jau effi grehldſ eekrahwees, tu waib un fleeds, kad tew kahda zeeschana usnahf. Eä brehtdams tu jau itt kâ kurne prett Deewu, itt ka wiasch tew pahri dar ritu un bes wiffas wainas tewi strahpetu. Ak draugs, tahs zeeschanas, fo mihtajs Deews mums usleef, naw ne masais seediensch prett to wiffu, fo mehſ ar saweem grehkeem nopelnijuschi! Un kas sinn, par fo ihsti tew ta zeeschana bija? Ja tik pats nebehdigi to fewim ne biji peewilzis, tad drohschi tizzi, ka ta tewim bij' par labbu un ar gudru siann uslikta, no ta shehliga Tehwa, kas weenumehr labbu prahtu us mums turr. Wiasch masas laites peesuhridams, muhs gribb isglahbt no leelakahm; wiasch pahst muhsu grehzigu dabhu un sinn wiffu papreksch, eekam tas wehl noteek. Tad nu, wiasch redsedams, ka tu weffels buhdams, eekristu leelâ grehâ, tadeht wiasch, tewi glahbdams, peesuhitja tewim flimmibu, woi zittu kahdu likstu, kas tewi aiskaweja, tohs grehkus padarriht, fo tu, swabbads buhdams, teescham buhtu padarrijis. Un wiasch ne mas ne usleef pahraf, ne kâ tu warri nest. Eä deht, draugs, par teiz labbak Deewam par wiffu to, fo wiasch tewim peeschlihris, un tizzi drohschi, ka tas wifs tewim par labbu, jo Deews labbi dar' fo darridams. Un wehl tu wehleeſ: lai tewim labbak nahsoht gals, ne kâ tahdu ruhktumu ilgaki baudiht. Apdohmigam zilwekam tihri schauschallas no eet pa fauleem, kad tu tâ runra. Woi tewim peekriht pascham pahf sawu likteni spreest? Un — kad tas gals nu nahktu, kâ tu wehlejees, woi tad jau tu arri tuhlin buhtu gattams aiseet Deewa teefas preekschâ un warretu tâ tairnohts tift, ka to shehlastibas teefu eemantotu? Ne tizzu! Tawi paschi wahrdi jau to rahda, ka tu Deewu atmettis; tu wehlees, lai tewim jau tâ un tâ noteek, bet tu ne luhdseeſ, lai Deews tewim to peeschkirtu, un par labbu tewim atsihdams, tahs mohkas tew atnemtu. Tu jau skaidri kurne us Deewu, tihſchi winnam pretti runna un tatschu gribbi swehtigu gallu nemt. Kas to tew dohs! Kurnetajam gan ne buhs wis dalla pee Deewa walstibas. Eä deht tew labbaku padohmu ne warr doht, kâ scho: eij ne kawedamees pee ta klahf, kas fazzija: »Nahzeet schurp pee mannim wiffi, kas juhs behdigi un gruhstirdigi effat, es gribbu juhs atweeglinahf; nemmeet us fewim mannu juhgu, tad juhs atweegloſchanu atrasfeet juhsu dwehſelehm« (Matt. 11, 28, 29), un luhdseeſ to debbes Tehwu, lai wiasch pahf tawu likteni walda jo prohjam un irr tew shehligſ wiffas leetâs; nodohdees pa wiffam winna rohkâs, tad tawa firds buhs meeriga un drohscha un — wifs tad tewim isdohseeſ par labbu un par laimi.

Eä nu arri ikkaram, wezza gabda gallâ stahwoscham, buhs pirmak apdohmaht un pateizigi apzerreht wiffu to labbu, fo Deews winnam lihdſ schim peeschlihris un dewis peedſihwoht un tad winna swehtibu un waddischanu no jauna isluhgtees. 7.

P a h r l a u l i b u.

I. Kas lauliba irr?

Pauliba irr tahda swehta beedriba, fo Deews pats irr eezehlis, tâ falkoht, to pasauli usturreht. Jo kad wiasch Ahdamu, to pirmu zilweku, paradihſes dahrsâ bij' raddiſſ, tad wiasch wehl fazzija: »Tas ne irr labbi to zilweku weenu effam; es darriſchu tam paligu, kas kahrt winnu effoht.« Us to wiasch Ahdamam isnehme weenu fahn-kaulu, istaisija no ta weenu seewu un to Ahdamam peewedde. Tad wiasch pats to pirmu

pahri swehtija un fazzija: »Augtojeetees un wairojeetees, un peepildajt to semmi un pahrwaldajt to.« Wehl stahw Deewa wahrda: »Das zilweks tehnu un mohiti arstahs un peckerfees pee sawas seewas, un tee diwi buhs weena meesa.« — »Tad nu wairs tee ne irr diwi, bet weena meesa; ko nu Deews irr saweenojis, to ne weenam zilwekam ne buhs atschirt.«

Tad nu ta lauliba pateesi irr no Deewa eezelta un swehta beedriba, kam to pas faulti buhs pahrwaldajt; kristigu buhschanu, mihlestibu un wissu labbu pasaulé wairoht un wissu launu un grehzigu dshwi aiesfargah, zilweku kahrtu usturrecht un, ar wahrdu fakkohr, Deewa ta Radditaja gohdu un slawu wairoht.

II. Laulata wihra flawa.

Laulatam wihram tas irr par gohdu un par slawu, kad winsch naw palaidneeks, ischlehrdetajs, plihneeks, nifns un rehjigs, bet mihligs, faderrigs, ruhpiqs un usmannigs eeksch wissa labba; kad iwinsch sawu ammatu woi darbu ar gohdu strahda un ar gohdu sewi un tohs sawejus usturr' un apgahda, ka wajag' un ka peenahkaks, kad wissi gohda laudis winnu labprah eeredf, zeeni un mihle. Ihpaschi, kad winnam tas irr par preeku un kad tas irr winna tikfums, wissu, ko darra, darriht ta, ka tas Deewam patihf.

III. Laulatas seewas flawa.

Labbu laulatu seewu jau paschi swehti raksti usteiz un isteiz, kahda ta effohr; jo stahw rakstihf:

»Weena seewa, kas (Deewu) to Rungu bihstahs, ta irr teizama.« »Kas weenu tikfuschu seewu atroh, tam ta makfa dauds wairak, ne ka dahrgas pehrles. Winnas wihra firds palaujahs us winnu un tam ne truhst ne kahds labbums.« Winna mekle willu un linnus un strahda labprah ar sawahm rohkahm. »Stiprums un gohds irr winnas apgehrbs un winna smeijahs pah to nahkamu laiku. Sawu mutti atdarra winna ar gudribu, un us winnas mehles irr peenemmiga mahziba. Winna usluhko wiffas mallas sawa nammâ un ne ehd sawu maisi ar flinkumu. Winnas behrni tohp augsti un teiz winnu laimigu, winnas wihrs flawe winnu arridsan.« (Sal. fakk. w. 31, 30. 10. 11. 13. 25—28.)

»Weena mihliga seewa eepreeze sawu wihru un winnas sinnaschana eespirbsina winna kaulus. Weena seewa, kas warr kluffu zeest, irr weena Deewa dahwana, un weena ismahzita dwehsele makfa wairak, ne ka wiffas leetas. Weena kauniga seewa irr weena schelastiba pah wiffahm schelastibahm; un ne kahda dahrdiba irr tik zeeniga, ka weena gaddiga dwehsele. Itt ka ta faule eeksch ta Runga augstibahm uslez, tahds irr arridsan tas flaishtums labbas seewas namma krahshnumâ. Kahdas tahs swezjes, kas us to swehtu lukturi spshd, tahds irr winnas flaishts waigs pastahwigâ wez jumâ.« (Sifr. 26, 13—17.)

»Weenas gohdigas seewas wihrs irr gan laimigs un tahds dshwo ohtruteek tik ilgi. Weena tikfufe seewa eepreeze sawu wihru un darra, ka tas sawu pilnu muhschu ar meeru pawadda. Weena gohdiga seewa irr krahshna dalka un tohp teem peedallita, kas to Rungu bihstahs. Kaut tas bijis baggats jeb nabbags, tad irr winnam preeziga firds un allaschin tas waigs preezigs.« (Sifr. 26, 1—4.)

»Seewas flaishtums eepreeze to waigu, un ne kahda mihlestiba zilwekam ta patihf, ka schi. Ja wehl flahstu us winnas mehles lehniba un laipniba irr, tad irr winnas

wihrs jo Iaimigs, ne kâ zitti zilweku behrni. Kas weenu laulatu feewu dabbu, tas dabbu labbas mantas eesahkumu, weenu lihdsigu paligu un weenu stabbu sawas duffe, fchanas.« (Sifr. 36, 22—24.)

Seewa, pee kâ sches peeminneti tikkumi atrohdahs, irr gan labba un teizama laulata draudsene.

IV. Kas laulatam wihram peenahkajs.

Deewa wahrdi laulateem wihreem peesakka un pawehl tâ:

»Zuhs wihri, mihstojeet sawas feewas, tâ kâ arridsan Kristus to draudsi irr mih, lejis.« »Zeem wihreem peenahkajs sawas paschas feewas mihstohr, kâ sawas paschas meefas; jo kas sawu paschu feewu mihlo, tas mihlo fewi paschu. Jo ne weens jeb kad sawu paschu meefu irr eenihdejis, bet tas to barro un glabba, tâ kâ arridsan Kristus to draudsi.« »Iktram buhs sawu paschu feewu mihstohr, kâ fewi paschu.« (Ew. 5.)

»Wihri, dsihwojeet prahtigi ar tahm (feewahm) kohpâ un dohdeet tam feewisch, Kam, kâ tam wahjakam rihtam, gohdu, un kâ lihdsimantineekam tahs schehlastibas tahs dsihwibas, ka juhfu luhgfchanas ne tohp aiskawetas.« (1 Petr. 3, 7.)

»Ne dufmojees prett to feewu, kas tawâ klehpi, un ne mahzi prett few' paschu kahdu taunu mahzibu. Ne dohd feewai sawu dwehsele, tâ, kâ winnai bij' pahr tew waldbiht.« (Sifr. 9, 1. 2.)

»Tam wihram buhs tai feewai to peederrigu labbu mihlestibu parahdiht.« (1 Kor. 7, 3.)

Tad nu wihram, kâ tai galwai, laulibas kahrtâ peekriht:

1) waldbiht un gahdaht pahr wissahm tahm leetahm, kas laulibas-kahrtâ peederr; 2) sawa laulata drauga aisstahwetajam un galwineekam buht un to tâ kohpt un waldbiht, kâ peenahkajs;

3) gahdaht pahr tahm leetahm, kas pee namma-turrefchanas un pahrtiffchanas wajjaga; winnam ja-sinn, kas tē flahht derrigs un nederrigs, kas peenemmams un kas atmettams.

4) Winnam ja-sinn tas ihstenais padohms un winnam peekriht nospreest pahr katru leetu sawâ laulibas buhschanâ un winnam arri peenahkajs pahr wissu atbildeht, fur atbildeht wajjaga.

5) Winnam peenahkajs pahr sawu feewu waldbiht, ne tâ kâ sohgam un ustau-gam, bet tâ kâ ihstenam un ustizsamam draugam, kam sawa drauga laiziga un muhsichiga lab'klahschana tapat ruhpi, kâ sawa pascha.

6) Ihsi faktoht: winnam peenahkajs wissu sawu mahjas buhschanu ruhpiigt wehrâ list un sinnahht wissu us to jellu waddiht, kas Deewam un zilwekeem labbi patihl un — weenumehr prahtâ turreht, ka winnam pahr wissu sawu warru un waldbichanu weenreis buhs ja-atbild tam Wissu-waldbigam un Wissu-warrenam Kungam.

V. Kas laulatai feewai peenahkajs.

Deewa wahrdi laulatahm feewahm peesakka un pawehl tâ:

»Zuhs feewas, padohdeetes saweem pascheem wihreem, kâ tam Kungam. Jo tas wihrs irr tahs feewas galwa, kâ arridsan Kristus irr tahs draudses Galwa.« »Tâ kâ ta draudse Kristum irr paklausiga, tapat arridsan tahs feewas saweem pascheem wihreem wiffâs leetas.« »Tai feewai peenahkajs, to wihru bihtees.« (Ewes. 5.)

»Zuhs seewas, effeet faweem pascheem wihreem padewigas.« »Zuhsu jaukumam ne buhs buht tas, kas irr no ahrenes un stahw eeksch mattu pihschanas un selta aplifschanas, jeb drehbju apwillfchanas, bet tas eekschligi apflehpts firds zilweks eeksch ta ne isnihziga jaukuma ta lehna un kluffa garra, tas irr dahrgs preeksch Deewa. Do tapat arridsan zittkahrt tahs swehtas seewas isgresnojahs, kas us Deewu zerreja un bija pasklaufigas faweem pascheem wihreem, itt ka Sahara Ahbraamam irr bijuse paklaufiga, winnu par lungu fauldama.« (1 Peh. 3.)

»Seewa lai mahzahs kluffumâ ar wissu paklaufifchanu.« »Seewai ne teek palauts mahzih, neds pahr to wihru waldbiht, bet winnai buhs kluffu zeest. Do Ahdams pir mahf irr darrihts, pehz to ta Gewa. Un Ahdams ne irr peewilts, bet ta seewa peewilta, irr krittuse eeksch pahrlahpschanas.« (1 Tim. 2.)

Tad nu seewai, kas ihpaschi ta atflehga laulibas kahrtâ irr, peenahkâhs:

1) sawam laulatam draugam ustizigai buht, ne ar kahdu zittu sweschu tik tahf eelaihtes wahrdds un darbds, ne ka ihstenas seewas gohds to palauj.

2) Winnai itt ne ko, ir ne to wissu-masako leetinu ne buhs flehpt preeksch sawa laulata drauga un galwineeka.

3) Winnai buhs paklaufigi to wissu padarriht, fo laulahts draugs uswehl, un ne fo naldigi pretti runnaht.

4) Ko laulahts draugs aisleedjis, to winnai ne buhs eedrohschinatees darriht ne par mattu.

5) Ja winnai kahdâ leetâ schkeet, fa wihrs ar to winnai pahri darroht, woi kad wiinna nomanna, fa wihrs no labba zella noschkeebes, tad winnai buhs kluffi un ar mihligeem wahrdeem wihrum weenam pascham to preekschâ likt un ar Deewa wahrdu padohmu raudihht winnu us labbaku zellu-waddiht.

6) Ihpaschi winnai peenahkâhs mehli waldbiht un sawam wihrum par negohdu ne fo plahpacht zitteem laudim, ir ne pascheem faweem wissu-tuhwakeem raddeem preekschâ. Un ja winnai somehr kahda ihpascha padohma waijadsetu, tad to weenigi buhs mekleht Deewa wahrdds un pee sawa dwehfeles ganna.

VI. Kas abbeem laulateem draugeem kohpâ peenahkâhs.

Deewa wahrdi abbeem laulateem draugeem kohpâ peeteiz un pawehl tâ:

»Effeet tschalli, to weenadibu ta Garra fargahz zaur to satti ta meera.« »Bet tai pateesibai pakkat dshdamees eeksch mihlestibas, lai mehsh pa wissam usaugam eeksch Winna, kas irr ta Galwa, (prohri) Kristus.« »Wissam ruhktumam un dusmibai un bahrsibai, un drehfchanai un saimofchanai buhs buht tahlu no jums ar wissu lau-numu. Effeet weens ar ohtru laipnigi, firdschehligi, weens pahr ohtru apschelodamees, itt ka arridsan Deews eeksch Kristus irr apschelojees pahr jums.« (Ewes. 4.)

»Swehtigs irr wiss, kas to Kungu bihstahs un us wiinna zelleem staiga. Zu mittinasees no sawa rohku darba, swehtigs effi tu, tew gan labbi klahjahs. Saweewa buhs ka weens augligs wiinna-kohhs apkahrt tawu nammu, tawi behrni ka tee ehjes-sarri apkahrt tawu galdu. Raugi, ta taps swehtihhts tas wihrs, kas to Kungu bihstahs.« (Dahw. ds. 128.)

»D senneetees papreekschu pehz Deewa walstibas un wiinna taisnibas, tad jums wissas schahs (waijadfigas) leetas tiks peemesttas.« (Matt. 6.)

Ta Deewa=bihjaschana derr pee wiffahm leetahm, kurrat irr ta apfohlischana schahs flahetuhdamas un tahs nahfoschas dshiwibas. (1 Tim. 4.)

Drihs leetas irr, kas Deewam un zilwekeem labbi patihk. Kad brahti weenprah-tigi irr, un tuwaki mihsejahs, un seewa un wihrs labbi kohpâ faderrahs. (Sibr. 25.)

Tad nu laulateem draugeem sawâ starpâ ja-turr

1) Weenprah-tiba; weenâ prah-tâ winneem wajjaga faderretees pee wiffa, ko grihb isdarriht. Un ja weenam kahdâ leetâ ta ohtra padohms ne patiktu, tad tam tomehr buhs apdohmaht, kâ labbakt, un pee ta palikt.

2) Winneem wajjag' wiffu, kas wiznu starpâ noteek, woi nu par labbu, woi par fliktu, abbeem sinnah, un tad weenprah-tigi pahrdohmaht, kâ schai leetai ja-paleek.

3) Pahr wiffu, kas winneem sawâ starpâ noteek, ne wajjag' ne ko stahstihit zit-teem zilwekeem, woi nu swescheem, woi tuwakeem, ir pascheem saweem wezzakeem ne, bet ustizzigî un kluffi pee sewis paturreht.

4) Ja winni kahdâ wihse sawâ starpâ sanaidotohs, tad pahr to buhs atkal drihs faderretees un weens ohtram wiffu peedoht, pirms faule nogahjuse; bet pahr scho wiznu eenaidu lai zits ne weens ne dabbu ne ko sinnah, nebs manniht.

5) Winneem tapat weenam kâ ohtram buhs sawas azzis nogreest no swescha jau-kuma un ne weenu zittu tã ne eemhleht, kâ sawu laulatu draugu.

6) Winneem wajjag' ustizzigî weens ohtru mihloht un weens ohtram labprah-t un ne kawedamees palihdseht, fur ja-palihds.

7) Schinni ustizzigâ mihlestibâ winneem zeeti ja-pastahw ir tad, kad arri kahda liksta woi-gruh-ta deena weenam woi ohtram no winneem uskriht.

8) Winneem ne buhs ne kâ ne eelaistees ar tahdeem flikteem zilwekeem, kas tohs grihb weenu prett ohtru eenaidâ sawest, woi aprunnah.

9) Winneem wajjag' wiffas gruh-tibas un behdas, ja Deews kahdas usleek, pa-zeetigi un Deewam padewigi kohpâ panest un weens ohtram ne ko ne pahrmest.

10) Winneem buhs weenam pahr ohtra labbumu tã ruhpetees, itt kâ pahr sawu paschu, jo tee abbi irr weena meesa.

11) Ja Deews wiznu laulibu apfwehti ar behrneem, tad teem buhs abbeem weenâ prah-tâ tohs audsinah, un mahziht pehz Deewa wahrdu padohma un kristigeem likkumeem; tohs ne luttinah, neleetigi mihlodami, bet pee ta wehrâ nemt, kâ gruh-ti wezzakeem pahr saweem behrneem buhs ja-atbild Deewa preekschâ.

12) Pahr wiffahm leetahm winneem ja-sinn un pee wiffahm leetahm arri ja-apdohma, ka wiss, ko wizni darra, arri Deewam buhtu patihkams, un ka tas war-retu isdohstees winneem par laizigu un, pahr wiffahm leetahm, par muhschigu labbumu uh laimi.

7.

Kâ ja-atbild us 37ru lihds 42tru jautaschanu.

us 37tu: Pehteris. (Luhko Awst. d. gr. 12, 13, 14.)

us 38tu: Ta lehnina Aäwewus dahrja villi. (Luhko Eäeres gr. 1, 6.)

us 39tu: Tam praweescham Eliasam un Zabnam, tam kriitajam. (Luhko 2 lehn. gr. 1, 8. un Matt. 3, 4.)

us 40tu: Paschu muhsu Pestitaju. (Luhko Ebreer. gr. 3, 1.)

us 41tu: Bija 60 ohlefschu garrumâ, 20 vlattumâ un 30 auglumâ. (Luhko 1 lehn. gr. 6, 2, 3.)

us 42tru: Dgam, Bahsana lehninam. (Luhko 5 Mohl. 3, 11.)

Brihw drikkht. No Widsemmes General-gubernementes pusses: Dr. C. W. Napierowsky.

